

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ
для підготовки до здачі підсумкового контролю з навчальної дисципліни
«Прецедентна практика ЄСПЛ в екологічних справах»

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Окремі аспекти роботи Європейського суду з прав людини

Тема 1. Загальна характеристика Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та особливості тлумачення її норм

Історія прийняття Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Поняття та класифікація норм Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини. Відмінність Конвенції від інших договорів в галузі прав людини.

Поняття тлумачення права та принципи інтерпретації Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод: а) принцип ефективного й динамічного тлумачення; б) принцип забезпечення правової визначеності (принцип дотримання прецеденту); в) принцип пропорційності та забезпечення рівноваги інтересів; г) принцип забезпечення певної свободи національного розсуду; д) принцип автономного тлумачення; е) принцип врахування загальноновизнаних міжнародних стандартів і принципів міжнародного права; є) принцип забезпечення мінімальних гарантій прав і свобод людини.

Тема 2. Європейський суд з прав людини: загальні питання діяльності та організації

Порядок формування Європейського суду з прав людини. Регламент Європейського суду.

Структура Європейського суду з прав людини. Повноваження органів ЄСПЛ.

Повноваження функціональних підрозділів Європейського суду з прав людини: пленарного засідання цього Суду, судді, який розглядає справу одноособово, комітету, палати, Великої палати.

Компетенція Суду і внутрішнє право держав-учасниць Конвенції (принцип субсидіарності, принцип відмови від абстрактного контролю, принцип співрозмірності і пропорційності).

Види компетенції ЄСПЛ. Часовий критерій компетенції Суду. Територіальна юрисдикція Суду. Предметний критерій юрисдикції Суду. Компетенція за колом суб'єктів.

Перспективи подальшого реформування Європейського суду з прав людини.

Тема 3. Порядок звернення до ЄСПЛ із екологічними справами та процедура розгляду

Суб'єкти звернення до Європейського суду з прав людини. Правові гарантії особам, які звертаються до ЄСПЛ.

Умови та порядок подання заяви до розгляду у Європейському суді з прав людини. Форма заяви. Терміни подачі заяви до Канцелярії Суду. Реєстрація заяви Канцелярією Суду.

Критерії прийнятності заяви до розгляду у Європейському суді з прав людини: а) юрисдикційні критерії; б) процесуальні критерії; в) матеріальні критерії.

Процедура розгляду справ у Європейському суді з прав людини: а) функції судді-доповідача; б) процедура розгляду заяви щодо прийнятності; в) розгляд справи по суті. Участь третьої сторони у справі; г) поняття «відмова від юрисдикції». Процедура

дружнього врегулювання спору. Процедура прийняття пілотного рішення. Порядок винесення рішення Європейським судом з прав людини. Публікації судових рішень.

Тема 4. Виконання рішень Європейського суду з прав людини

Рішення Європейського суду з прав людини: структура, зміст, види.

Складові частини виконання рішень Європейського суду з прав людини: а) виплата відшкодування за завдану заявникові шкоду; б) вжиття заходів індивідуального характеру; в) вжиття заходів загального характеру.

Контроль за виконанням рішення державою-відповідачем.

Законодавство та юридична практика України з питань виконання рішень Європейського суду з прав людини.

Тема 5. Юридична природа практики ЄСПЛ та її застосування національними судами

Вплив рішень Європейського суду з прав людини на національне законодавство України: а) наслідки імплементації Конвенції в національну правову систему; б) правова природа рішень ЄСПЛ; в) вдосконалення національного законодавства на основі Конвенції та практики ЄСПЛ.

Особливості застосування національними судами Конвенції та практики ЄСПЛ.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Права людини та довкілля в практиці ЄСПЛ

Тема 6. Право на життя та екологічні права

Застосування Європейської конвенції з прав людини для захисту екологічних прав та довкілля.

Умови звернення до ЄСПЛ за захистом екологічних прав.

Зміст права на життя і екологічні права: а) небезпечні види промислової діяльності; б) промислові викиди і здоров'я; в) природні катастрофи.

Зміст позитивних та негативних обов'язків держави щодо захисту екологічних прав у контексті ст. 2.

Матеріальний та процесуальний характер зобов'язань держави щодо дотримання ст. 2.

Особливості застосування національними судами Конвенції та практики ЄСПЛ щодо захисту екологічних прав у світлі ст. 2 Конвенції.

Тема 7. Право на справедливий суд і ефективний захист екологічних прав

Особливості застосування ст. 6 (право на справедливий суд) щодо захисту екологічних прав.

Зміст позитивних та негативних обов'язків держави щодо захисту екологічних прав у контексті ст. 6.

Матеріальний та процесуальний характер зобов'язань держави щодо дотримання ст. 6.

Цивільний і кримінальний аспекти права на справедливий суд у контексті захисту екологічних прав.

Особливості застосування національними судами Конвенції та практики ЄСПЛ щодо захисту екологічних прав у світлі ст. 6 Конвенції.

Тема 8. Право на повагу до приватного і сімейного життя та екологічні права

Особливості застосування ст. 8 (право на повагу до приватного та сімейного життя) щодо захисту екологічних прав.

Зміст позитивних та негативних обов'язків держави щодо захисту екологічних прав у контексті ст. 8.

8. Матеріальний та процесуальний характер зобов'язань держави щодо дотримання ст. 8. Особливості застосування національними судами Конвенції та практики ЄСПЛ щодо захисту екологічних прав у світлі ст. 8 Конвенції.

Тема 9. Свобода вираження поглядів та екологічні права

Особливості застосування ст. 10 (свобода вираження поглядів) щодо захисту екологічних прав.

Зміст позитивних та негативних обов'язків держави щодо захисту екологічних прав у контексті ст. 10.

Матеріальний та процесуальний характер зобов'язань держави щодо дотримання ст. 10.

Особливості застосування національними судами Конвенції та практики ЄСПЛ щодо захисту екологічних прав у світлі ст. 10 Конвенції.

Тема 10. Право власності та екологічні права

Особливості застосування ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції (право на мирне володіння своїм майном) щодо захисту екологічних прав.

Зміст позитивних та негативних обов'язків держави щодо захисту екологічних прав у контексті ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції.

Матеріальний та процесуальний характер зобов'язань держави щодо дотримання ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції.

Особливості застосування національними судами Конвенції та практики ЄСПЛ щодо захисту екологічних прав у світлі ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції.